

Олег Петрович Поддерковний
Кафедра господарського права і процесу
Національний університет «Одеська юридична академія»,
Одеса, Україна

ДО ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНИХ КОРИДОРІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ¹

Oleg P. Podtserkovny
Department of Economic Law and Process
National University «Odesa Law Academy»
Odesa, Ukraine

TO THE PROBLEMS OF THE DEVELOPMENT OF TRANSPORT CORRIDORS IN THE TERRITORY OF UKRAINE

Традиційно Україна – визнана в світі потужна транзитна країна, яка надзвичайно зручно розташована з точки зору географічних та геополітичних вісей. Навіть у такий складний час, період дії воєнного стану на території України, увага наших західних партнерів фокусується на розробці нових логістичних маршрутів. Так, у липні 2022 року було внесено українські логістичні шляхи до Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T). До того ж і надалі планується поглиблення співробітництва з Україною у цьому напрямкові². Особливу вагу транзитного потенціалу України для міжнародного транспортного ринку, а також перевезення водними шляхами продовольчих товарів, сировини, виробленої та експортованої з України, має зараз, з початком російсько-української війни та тимчасового припинення здійснення перевезень територією України, так і транзиту вантажів за найкоротшими шляхами.

Спираючись на вищенаведене, забезпечення ефективного функціонування як ринку транспортних послуг в цілому, так і входження Української держави до міжнародного транспортного ринку з акцентом на транзитних та змішаних перевезеннях заслуговує на особливу увагу держави. Особливо сьогодні, в умовах російсько-української війни. Передусім, мова йде про створення ефективного, науково обґрунтованого правового механізму регулювання міжнародних перевезень вантажів та долучення до основних міжнародних договорів у сфері перевезень, особливо, на європейському транспортному ринку. Основу такого меха-

---

¹ Рецензія на монографію А. В. Матвєєвої «Транспортний коридор: правова природа, зміст, види та учасники (комплексне дослідження)»: монографія. Харків: Вид-во «ФІНН», 2011. 208с.

² ЄС включив українські логістичні шляхи до Транс'європейської транспортної мережі: URL: <https://mtu.gov.ua/news/33618.html>

нізму складає детальне опрацювання понятійно-категоріального апарату, який є досить складним, враховуючи як саму сутність транспортних відносин, так і різноманітність видів транспорту, якими здійснюються перевезення. При цьому саме від наукового опрацювання основних понять, системного бачення цієї проблематики безпосередньо залежить і ефективність як правотворчої, так і право-реалізаційної політики держави, а також практичне застосування транспортних норм. Безумовно, це матиме у перспективі свій вагомий вплив на розвиток як самого транспортного господарства, так і економіки нашої держави у цілому.

Спираючись на вищенаведені міркування, проблематика рецензованої монографії Анастасії Володимирівни Матвєєвої «Транспортний коридор: правова природа, зміст, види та учасники (комплексне дослідження)» не викликає зауважень щодо своєї актуальності й сьогодні. Варто зауважити, що представлене глибоке наукове дослідження, яке базується на значній джерельній базі і великій аналітичній роботі, проведеній автором. Рецензована монографія є цікавою як з точки зору структури, так і змісту.

Щодо структури роботи, то, на нашу думку, вона виглядає оптимальною, логічною та послідовною. Зокрема, структура складається із передмови, двох розділів, як містять вісім підрозділів, висновків та переліку використаної при підготовці монографії літератури.

Аналіз змісту монографії дає змогу констатувати, що здійснивши загальну характеристику транспортних коридорів та їх елементів шляхом з'ясування історії їхнього виникнення та розвитку в Україні та світі, формування інфраструктури транспортних коридорів, їх розуміння як юридичної категорії, А. В. Матвєєва дійшла висновку щодо об'єктивної потреби розмежування національних та міжнародних транспортних коридорів, а також щодо можливості їх визначення у трьох площинах: як сегменту ринку транспортних послуг, як організаційно-правової форми спеціального режиму господарювання та як недержавну, самоврядну, неприбуткову організацію.

Така структура роботи дозволила досліднику повною мірою розкрити зміст основних проблем, пов'язаних з еволюцією концептуальних засад транспортних коридорів та їхніх складових.

Зокрема у передмові авторка підкреслила необхідність систематизації та кодифікації норм транспортного законодавства шляхом розробки та затвердження Транспортного кодексу України, доцільність розробки та прийняття спеціальних законів щодо стимулювання розвитку міжнародних транспортних коридорів на території України, які зумовлять активізацію ринку транспортних послуг та прискорять процес розбудови транспортних коридорів на території України. Також наголошено на необхідності побудови ефективної транспортної політики. Для цього авторка у своєму дослідженні використовувала переважно комплексний науковий метод дослідження – метод моделювання. Зазначене надало можливість уникнути однобічності, використати здобутки теорії господарського права у сфе-

рі формування та розвитку концепції нових типів правовідносин, а також напрацювання представників інших юридичних наук. Окрім того, це надало дослідженню всебічного та фундаментального характеру, допомогло авторці розібратися в проблематиці та обґрунтувати запропоновані наукові положення.

Варто погодитися з дослідницею, що незважаючи на фактичне входження України до системи міжнародних транспортних коридорів, їм і досі не приділено достатньої уваги та змістовного аналізу. В цілому на досить слабкому рівні є система правового регулювання змішаних перевезень, а також історичні здобутки та вдале географічне положення не знайшли свого відбиття на належному рівні в національному законодавстві. Позитивним є те, що авторка протягом усієї роботи доводить хибність підходу, відповідно до якого розвиток галузей економіки може обійтися без державної підтримки та стимулювання. Причому авторка достеменно доводить, що ця підтримка не може обмежуватися лише певними організаційними преференціями, а сміливо доводить необхідність прямої участі держави в цих відносинах, зокрема й при створенні транспортних коридорів.

Загалом надаючи високу оцінку науковим положенням рецензованої монографічної роботи, варто також розглядати її як суттєвий внесок у вирішення складних методологічних проблем, пов'язаних розвитком галузі господарського права, транспортного права, міжнародного приватного права та транспортних відносин у цілому.

Не вдаючись до детального опису запропонованих А. В. Матвєєвою положень монографії, варто, на наш погляд, акцентувати увагу на окремих дискусійних аспектах теоретичного гатунку.

Як зазначалося, авторка визначає поняття транспортного коридору у трьох площинах: як сегмент ринку транспортних послуг, як організаційно-правової форми спеціального режиму господарювання та як недержавну, самоврядну, неприбуткову організацію. Втім, дещо дискусійною виглядає запропоноване авторкою бачення значення держави як організатора ринкових відносин, зокрема, з точки зору утворення транспортних коридорів. Транспортний коридор не буде існувати там, де є лише бажання держави. Зокрема, пропонується утворити цей коридор як неприбуткову організацію. Але ж навіть гіпотетично неможливо завчасно визначити учасників діяльності в межах транспортного коридору, до того ж припинення діяльності одних членів не може означати припинення самого транспортного коридору. Отже, може виникнути ситуація, коли неприбуткова організація транспортного коридору буде лише на папері. В цьому сенсі варто говорити про те, що транспортний коридор – це певна система відносин, умови для підвищення ефективності функціонування, які має створювати держава.

Слушні наукові зауваження і пропозиції, які надані авторкою, спрямовані на вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють здійснення транзитних перевезень у рамках міжнародних транспортних коридорів, передусім, Господарського кодексу України, надала ряд аргументованих пропозицій щодо

узгодження чинного законодавства на основі Господарського кодексу, які можуть бути корисними в правотворчій та у правозастосовчій практиці, що є важливим на етапі становлення оновленого господарського законодавства. Однак, вважаємо, що потребує додаткової аргументації доцільність удосконалення транспортного законодавства у сфері транспортних коридорів шляхом прийняття спеціальних законів, оскільки така кількість запропонованих дисертанткою нормативно-правових актів може призвести до колізій у господарському законодавстві та в цілому негативно вплинути на розвиток господарського законодавства у цій сфері.

Змістовним виглядає також аналіз цілісної системи правових понять і категорій, положень чинного законодавства у сфері транспортних коридорів. Зокрема, запропоновані визначення таких важливих та загальнозживаних понять як: «транспортний коридор», «національна транспортна політика», «ринок транспортних послуг», «транспортні послуги», «транзитні перевезення вантажів», подана класифікація учасників транспортних коридорів, а також запропоновані основні можливі напрямки гармонізації національного законодавства із міжнародним законодавством у сфері міжнародних транспортних коридорів.

Звичайно, як у будь-якій науковій розвідці, не всі пропозиції й думки вченої є беззаперечними, деякі з них є спірними та дискусійними. Однак наукові підходи, рівень аргументації, методологія вирішення наукових завдань, форма викладу матеріалу відповідають сучасному рівню розвитку української юридичної науки. Тому варто наголосити, що більшість висновків, отриманих авторкою, заслуговують на повну підтримку і вимагає відповідного рівня узагальнюючих висновків, в тому числі щодо визначення особливостей розвитку міжнародних транспортних коридорів на території України.

Представлене дослідження також має перспективу. Йдеться насамперед про проблему уніфікації законодавства у сфері транспорту, насамперед, із законодавством ЄС, а також зміну концептуальних підходів до розуміння самої сутності транспортних коридорів та ролі України в їх розвитку.

Таким чином, завдяки вдало обраній методології дослідження А. В. Матвеевій вдалося подолати застарілі концептуальні підходи та запропонувати новий дискурс щодо місця та ролі транспортних коридорів, їхньої сутності, змісту, класифікації, учасників та перспектив подальшого розвитку і удосконалення у цій сфері. Зазначене стало можливим також завдяки обґрунтованості та переконливості аргументації, розробленого понятійно-категорійного апарату, фундаментальній джерельній базі та комплексному підходу.

Дане монографічне дослідження, безсумнівно становить науково-теоретичний і практичний інтерес, може бути корисним не тільки фахівцям з цивільного, господарського та міжнародного приватного права, але й сприятиме розвитку загальної концепції транспортного права в контексті правового забезпечення розвитку змішаних перевезень, а також допоможе розробити практичні рекомендації органам державної влади щодо удосконалення правового регулювання в Україні.

Олег Петрович Подцерковний

Доктор юридичних наук, професор

Завідувач кафедри господарського права і процесу

Національний університет «Одеська юридична академія»

65009, вул. Академічна, 2, Одеса, Україна

Член-кореспондент НАПрН України

Національна академія правових наук України

61024, вул. Пушкінська, 70, Харків, Україна

Oleg P. Podtserkovny

Doctor of Law, Professor

Head of the Department of Economic Law and Process

National University «Odesa Law Academy»

65009, str. Akademichna, 2, Odesa, Ukraine

Corresponding Member National Academy of Legal Sciences of Ukraine

National Academy of Legal Sciences of Ukraine

61024, 70 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Подцерковний О. П. До проблем розвитку транспортних коридорів на території України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. № 1. С. 265–269.

Suggested Citation: Podtserkovny, O. P. (2023). To the problems of the development of transport corridors in the territory of Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 30(1), 265–269.

Рецензія надійшла / Submitted: 08/02/2023

Доопрацьовано / Revised: 18/02/2023

Схвалено до друку / Accepted: 24/03/2023